

BÆRUM KOMMUNE

PLAN FOR
**FRILUFTSLIVETS
FERDSELSÅRER**

Bærum kommune - Natur-, vei- og miljøforvaltning
Park, landbruk, natur og kulturvern

Forord

Kommunene har en viktig rolle som planlegger og tilrettelegger for friluftsliv. Tradisjonelt har hovedfokus innenfor arbeid omkring friluftsliv vært rettet mot arealer og ivaretagelse av disse, men også stier, turveier, løyper og leder er avgjørende for vår utøvelse av friluftsliv. Planen har som mål å rette fokus mot ferdselsårene innenfor friluftslivet.

For god tilrettelegging av ulike ferdselsårer er det en forutsetning at kunnskapsgrunnlaget for eksisterende ferdselsårer er på plass. Med dette menes det hvilke behov de dekker og forbedringer som kan senke terskler for å få flere mennesker ut og i mer aktivitet. Bærum kommunes visjon «Aktiv hver dag – hele livet!» bygger opp under at Bærum skal være en kommune med innbyggere i bevegelse. Aktivitet, opplevelse og god fysisk/psykisk helse er viktige mål for kommunen. Lett tilgjengelige og godt tilrettelagte ferdselsårer med tilhørende god informasjon er et steg på veien.

Som en prosess i arbeidet med å øke kunnskapsgrunnlaget rundt friluftsliv, ble det i 2017 gjennomført kartlegging og verdisetting av friluftsområdene i Bærum. Denne planen bygger videre på dette arbeidet og skal bidra til å identifisere, ivareta og utvikle ferdselsårer som sørger for gode tilbud til befolkningen med tanke på folkehelse, livskvalitet og bolyst. Planen skal videre gi en beskrivelse av nåsituasjon og skissere tiltak i en egen handlingsdel for å ivareta og utvikle ferdselsårene i tråd med kommunens visjon om økt aktivitet for alle.

For å få flere til å delta i friluftslivet ut og i aktivitet er det viktig med kort avstand til tilgjengelige natur- og rekreasjonsområder og i nærheten til egen bolig. I tillegg til de særlig viktige og store friluftsområdene i marka og ved sjøen, er det i en kommune som Bærum med mye tettbebyggelse og urbane områder også viktig med tilgjengelighet til mindre naturområder nær hjemmet. Det er derfor viktig å sikre og tilrettelegge for ferdselsårer i nærområder som for eksempel til og i parker, grøntdrag, hundremeterskoger og blågrønne korridorer gjennom byggesonen. Bedre tilrettelegging av ferdselsårer i form av rundturer i natur i tilknytning til de store bosentrene, samt turmuligheter mellom disse er viktige tiltak er også et viktig tiltak i denne retningen.

Tradisjonelt har det vi kaller friluftsliv foregått i marka, men blågrønne områder og fjorden er også viktige områder for utøvelse av friluftsliv og fysisk aktivitet i Bærum. Planen fokuserer på hvordan ferdselsårer kan knytte områdene sammen og forenkle tilkomsten fra der de fleste bor og oppholder seg og til marka, fjorden og øyene. Tilstrekkelig skilting, merking og tilrettelegging er vurdert som et overordnet og viktig tiltak. God tilgjengelighet til fots, på sykkel eller med annet transportmiddel er en viktig forutsetning for aktiv bruk. For å ivareta miljø, grønne verdier samt stimulere til økt aktivitet og bedre helse er det nødvendig å legge til rette for alternativ adkomst til populære utfartsområder. I dette ligger også å se på muligheten for økt bruk av kollektivtransport til de mest benyttede utfartsområdene.

	Sidetail
Bakgrunn og føringer for planen	5
Prosess og arbeid med planen	5
Føringer for planen	6
Mål for planen	9
 Friluftslivet i Bærum	 10
Turmål/Målpunkt	10
Marka - større område uten tilrettelegging	12
Nærmiljø og byggesone	14
Nærturområder	16
Kultur- og jordbruklandskap med historiske veifar	18
Kystsone med tilhørende sjø og vassdrag	22
Sykkel	28
Naturvennlig tilrettelegging for friluftsliv	28
Universell utforming	
- tilrettelegging i natur og rekreasjonsområder	28
Brukerkonflikter	29
 Definisjoner	 30
Kilder	31

Figurliste

Figur 1: Kart over aktuelle turmål i Bærum	s. 11
Figur 2: Kart over marka med ferdselsårer, målpunkt og kartlagte friluftsområder	s. 13
Figur 3: Kart over byggesonen med ferdselsårer og kartlagte friluftsområder	s. 15
Figur 4: Kart over nærtuområdene med ferdselsårer	s. 17
Figur 5: Kart over kulturlandskapene med historiske veifar	s. 19
Figur 6: Kart over historiske veifar	s. 21
Figur 7: Kart over fjorden og øyene med kartlagte friluftsområder, ruter og turmål	s. 23
Figur 8: Kart over vassdrag/blågrønne korridorer	s. 25
Figur 9: Kart over padleleder, kyststien og turveiene på øyene	s. 27

Alle bilder tilhører Bærum kommune, avdeling for Park, landbruk, natur og kulturvern.

Bakgrunn og føringer for planen

I 2019 satte regjeringen i gang et flerårig prosjekt for å utarbeide kommunevise planer for friluftslivets ferdselsårer. Prosjektet er en oppfølging av regjeringens handlingsplan for friluftsliv. Arbeidet med ferdselsårer har fått en sentral plass i Stortingsmelding 18 (2015–2016) «Friluftsliv som kilde til helse og livskvalitet». Stortingsmeldingen legger stor vekt på å ivareta og utvikle mulighetene for å utøve friluftsliv i nærmiljøet, samt tilrettelegge for at alle skal ha mulighet til å være fysisk aktive og oppleve natur i hverdagen.

Miljødirektoratet er prosjekteier. Fylkeskommunen har regionalt prosjektlederansvar med støttefunksjon mot kommunene som utarbeider sin plan for Friluftslivets ferdselsårer.

Prosess og arbeid med planen

Natur-, vei- og miljøforvaltning i Bærum kommune ved avdeling for Park, landbruk, natur og kulturvern satte ned en arbeidsgruppe som startet arbeidet med plan for friluftslivets ferdselsårer i Bærum desember 2019. Det ble utarbeidet en prosjektplan som satte rammer for det videre arbeidet. Miljødirektoratets veileder for utarbeidelse av "Plan for friluftslivets ferdselsårer" er brukt som utgangspunkt i arbeidet med planen.

Plan for friluftslivets ferdselsårer i Bærum inneholder:

- Plan/Tekst del
- Handlingsplan
- Kart

Utfyllende informasjon og tematisk gjennomgang av områder er redegjort for og presenteres i handlingsdelen. Dette ble gjort for å ikke få tekstdelen til planen for omfattende, samt at det gir mulighet for en videre rullering av handlingsdelen uavhengig av tekstdelen.

Kartlegging av status

Første del av planarbeidet besto i å kartlegge eksisterende ferdselsårer i kommunen med geometri og attributter. Arbeidsgruppen gjennomgikk løypedata for å få et oppdatert datagrunnlag til arbeidet. Av bakgrunnsdata inngikk løypenett som; FKB-traktorvei/sti, sti/tråkk og Bærum kommunes og Skiforeningens egne løypedata. Skogsbilveier ble stedvis inkludert der de utgjør en naturlig del av ferdselsårene i Marka, men da som en del av det umerkede ferdselsårenettet. Ferdselsårene fikk tildelt en lokal ID / løypenummer. Første leveranse til Statens kartverk ble sendt sommeren 2020 med en ajourført oversendelse sommeren 2021.

Medvirkningsprosess

Sommeren 2021 ble det satt opp en innbyggerdialog hvor organisasjoner, lag og foreninger samt Bærums befolkning ble oppfordret til å komme med rettelser, innspill og ønsker til planarbeid, kart og turveisystem.

Arbeidsgruppa har hatt jevnlige møter hvor mål og tekst til planen har blitt gjennomgått. Plan med handlingsdel ble lagt ut på intern og offentlig høring. Innspill ble vurdert i forkant av fastsettelse av planen.

Føringer for planen

«Plan for friluftslivets ferdselsårer» sorterer under “temaplan for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv”. Planen er ikke ment som en drift- og vedlikeholdsplan og er ikke juridisk bindende. Planen er ment å skulle gi en oversikt over ferdselsårer benyttet til friluftsliv i Bærum og gi et utgangspunkt for videre utvikling av disse.

Nasjonale mål for friluftslivspolitikken

Regjeringens hovedmål er at befolkningen utøver friluftsliv jevnlig. På bakgrunn av prioriteringene i det statlige friluftslivsarbeidet og premissene for et aktivt og utbredt friluftsliv foreslår regjeringen følgende nasjonale mål for friluftslivspolitikken:

“Friluftslivets posisjon skal ivaretas og videreutvikles gjennom ivaretagelse av allemannsretten, bevaring og tilrettelegging av viktige friluftslivsområder, og stimulering til økt friluftslivsaktivitet for alle (...) Naturen skal (også) i større grad brukes som læringsarena og aktivitetsområde for barn og unge”.

Gjennom pandemien 2021 og 2022 ble viktigheten av tilgjengelige nærfriluftsområder svært tydelig. Regjeringen vil at friluftsliv i nærmiljøet skal prioriteres i det offentlige friluftslivsarbeidet. Tilgjengelighet for allmennheten bør videreutvikles der ferdsel ikke går på bekostning av viktige naturverdier. Bevaring og utvikling av parker og grønnstruktur i tettbygde strøk er avgjørende for å nå regjeringens mål. Arbeidet med ferdselsårer har fått en sentral plass i Stortingsmelding 18 (2015–2016) «Friluftsliv som kilde til helse og livskvalitet» og følges opp av nasjonal handlingsplan for friluftsliv.

Stortingsmelding 18 (2015–2016) «Friluftsliv som kilde til helse og livskvalitet»

Gjennom stortingsmeldingen vil regjeringen bidra til at enda flere driver med friluftsliv og får oppleve friluftsliv som en kilde til bedre helse og høyere livskvalitet. Den omfatter blant annet tiltak og føringer innenfor motivering og rekruttering til friluftsliv, og innenfor forvaltning av områder for friluftsliv. Barn og unge er prioriterte målgrupper.

Nasjonal handlingsplan for friluftsliv

– Natur som kilde til helse og livskvalitet

Den nasjonale handlingsplanen skal bidra til økt aktivitet i friluft. Planen er en oppfølging av Meld. St 18(2015–2016) “Friluftsliv - Natur som kilde til helse og livskvalitet”. Handlingsplanen er utarbeidet i et samarbeid mellom alle departementene, og viser de viktigste tiltakene og føringene i Regjeringens arbeid med friluftsliv.

Regionale styringsdokumenter

Etter etableringen av storfylket Viken, begynte arbeidet med en regional planstrategi for hele fylket. Her skulle friluftsliv forankres der det var relevant i regionale planer. I tillegg skulle det utarbeides en temastrategi for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv. Dette arbeidet rakk ikke å bli fullført før Viken ble vedtatt oppløst, men handlingsprogrammene ble erstattet med «Felles handlingsprogram for økt fysisk aktivitet for alle – aktiv i Viken».

Felles handlingsprogram for økt fysisk aktivitet for alle

– Aktiv i Viken 2021–2023

Handlingsprogrammet, Aktiv i Viken 2021–2023, skal gjøre det lettere for alle i Viken å være fysisk aktive hele livet. I tråd med FNs bærekraftsmål nr. 10, skal inkludering, uavhengig av funksjonsevne og integritet, gjennomsyre handlingsprogrammet.

Handlingsprogrammet er inndelt i fem innsatsområder:

- Aktiv hele livet - Felles handlingsprogram for økt fysisk aktivitet for alle
- Varierte anlegg, områder og ferdselsårer
- Prinsipper for lokalisering, areal og virkemiddelbruk
- Kunnskap og innovasjon
- Verdiskaping

Til hvert innsatsområde er det knyttet fremtidsbilder og strategier og en rekke konkrete tiltak viser hva som skal til for å nå strategiene og fremtidsbildene.

Lokale styringsdokumenter

Kommuneplanens samfunnsdel

Befolkningen i Bærum er økende og behovet for å legge til rette for naturopplevelse og fysisk aktivitet innenfor byggesonen har blitt større. Lett tilgang til egnede friluftslivsområder både i urbane områder og til marka og sjøområdene er avgjørende for å opprettholde og øke friluftslivsdeltakelsen.

Bærum kommunes visjon «sammen skaper vi fremtiden» legger opp til medvirkning og involvering i utviklingen av Bærumssamfunnet. Planen bygger på FNs bærekraftsmål og bygger på de tre dimensjonene for bærekraftig utvikling; sosial, økonomisk, klima- og miljø. Et av målene i samfunnsdelen er å skape gode liv og like muligheter. Kommunen har som mål å stimulere og legge til rette for at alle skal være i fysisk aktivitet hver dag gjennom hele livet. Alle skal ha mulighet til å delta i og være aktive i fritids- og samfunnsliv, og det skal legges til rette for at alle uansett alder og funksjonsnivå skal kunne delta i organiserte/uorganiserte aktiviteter.

For å stimulere til hverdagsaktivitet skal allmennheten sikres god tilgang til sammenhengende rekreasjonsområder og blågrønne strukturer i strandsonen, marka og byggesonen.

Bærum kommune har som mål å være et klima- og miljøklokt samfunn. For å få til et lavutslippssamfunn skal det blant annet legges til rette for at økningen i personaltransport skal tas med gange, sykkel og kollektivtrafikk. Det skal prioriteres å bruke eksisterende veier fremfor å bygge nytt. Bærum kommune skal ivareta natur og sikre naturmangfold ved blant annet å ta vare på nærnaturen og «hundremeterskoger», grønne lunger og grønne korridorer i byggesonen. Å sikre god tilgang til grøntområder og offentlige rom fra fjorden til marka gjennom blågrønne korridorer er viktig.

Kommuneplanens arealdel

Arealplanen følger opp samfunnsdelen sine mål og strategier. Arealdelen understreker at det skal legges til rette for miljøvennlig transport og forflytning, samtidig som det legges vekt på verdien av gode rekreasjonsområder som gir en helsemessig gevinst, økt trivsel og bedre livskvalitet. Kommunens strategi for rekreasjon er: “Sikre allmennheten god tilgang til sammenhengende rekreasjonsområder og blågrønne strukturer i strandsonen, marka og byggesonen”.

Temaplanen for Fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv 2019–2022 og 2023–2026

Under store deler av arbeidet med Friluftslivets ferdselsårer var ikke temaplan for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv vedtatt. Deler av arbeidet baserer seg derfor på temaplanen for 2019–2023. Der det har blitt gjort vesentlige endringer i ny plan har dette blitt hensyntatt i arbeidet videre.

I Bærum kommunes «Temaplan for Fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv» understrekes viktigheten av å få folk i aktivitet og ut i naturen. For å kunne leve opp under planens visjon om å være aktiv hver dag

- hele livet, må det tilrettelegges for fysisk aktivitet nær der folk bor. I planen benyttes derfor begrepet urbant friluftsliv. Med det menes rekreasjon og fysisk aktivitet både i blågrønne områder og i urbaniserte sentrumsområder som torg, parker og alt annet «mellom husene».

Planens forhold til annet lovverk

Kommunen har en viktig rolle med å sikre friluftslivets interesser, inkludert forvaltning av lover og forskrifter som regulerer forhold som påvirker friluftslivet. Den viktigste er friluftsloven, men også annet lovverk bidrar til å regulere tiltak, ferdsel og sikring av områder som er viktig for friluftsliv og naturmangfold.

Friluftsloven

Friluftsloven bestemmer rammene for friluftslivet i tilknytting til innmark og utmark når det gjelder ferdsel, opphold og høsting i naturen. Den omhandler blant annet ferdsel på land og til vanns, rasting, telting, høsting og bålbrenning. Bestemmelsene i friluftsloven må samtidig sees i sammenheng med bestemmelser i plan- og bygningsloven. Allemannsretten ligger under friluftsloven og gir alle rett til å ferdes fritt og oppholde seg i naturen, uavhengig av hvem som eier grunnen.

Markaloven

Markaloven ble vedtatt i 2009 og har som mål å «fremme og tilrettelegge for friluftsliv, naturopplevelse og idrett». Kommunene har det primære forvaltningsansvaret for sine markaområder. Loven skal sikre grensene til marka og bevare et rikt og variert landskap og natur- og kulturmiljø. Det skal samtidig tas hensyn til bærekraftig bruk til andre formål. Kommunen har primært forvaltningsansvar for sine «markaområder» med blant annet utgangspunkt i markaloven. Statsforvalteren i Oslo og Akershus er tillagt et særskilt forvaltningsansvar for marka ved å være felles klageinstans for alle klagesaker etter markaloven. Statsforvalteren i Oslo og Akershus skal også behandle

alle klagesaker etter Skogbruksloven og markaforskriften til denne.

Marka er definert som de “skogkledde og kuperte områdene som omgir Oslo. Oslomarka inkluderer slik den er definert i markaloven Oslo og 16 kommuner i Viken.” Markagrensen er fastsatt i loven og arealet omfatter rundt 1.700 km2. Loven gir et generelt bygge- og anleggsforbud for alle tiltak i Marka som strider mot formålet, men kommunene er gitt adgang til å lage egne kommunedelplaner for delområder. Det er også gitt adgang til å gi ulike tillatelser eller dispensasjoner. I tillegg angir loven begrensninger for motorisert ferdsel. Loven gir miljøverndepartementet anledning til å oppnevne et råd for markasaker (Markarådet). Skogbruket blir ikke regulert gjennom markaloven.

Klima- og miljødepartementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om anlegging, rydding, merking og preparering av stier og løyper i marka. Det kan gis bestemmelser om at det ikke, eller bare på nærmere vilkår, skal ryddes, anlegges, merkes eller prepareres stier eller løyper innenfor bestemte områder i marka. Statsforvalteren i Oslo og Viken kan gi offentlige myndigheter og organisasjoner med allment friluftsliv som formål rett til å anlegge, rydde, merke og preparere stier og løyper i marka. Tillatelse kan gis for avgrensede områder eller for enkelte stier eller løyper. Anlegging, rydding, merking og preparering av permanente stier og løyper krever samtykke fra grunneier og eventuell fester.

Markaloven:

- Slår fast at bygge- og anleggstiltak i utgangspunktet er forbudt i marka, med unntak av landbrukstiltak
- Påpeker at avlegging av større stier og løyper krever tillatelse fra kommunen
- Setter begrensninger for motorisert ferdsel
- Gir hjemmel til særskilt vern av friluftsområder
- Gir klima- og miljødepartementet anledning til å oppnevne et råd for markasaker

Plan- og bygningsloven

Plan- og bygningsloven gjelder også i marka. Etablering av stier og løyper krever tillatelse etter denne lov og markalovens § 9. Etablering av større løyper krever tillatelse fra kommunen og reguleringsplan etter plan- og bygningslovens kapittel 12.

Annet lovverk og føringer

Andre lovverk som relaterer seg til friluftslivsforvaltningen er f.eks. kulturminneloven, viltloven, motorferdselsloven, skogbruksloven og naturmangfoldloven, m.fl.

I Bærum har vi ca. 50 områder som er omfattet av vern. I disse områdene gjelder egne regler for ferdsel og fremferd. Verneområder er viktig for artsmangfoldet, naturtyper og landskap. Det viktigste målet for vern er å ta vare på verneverdiene i verneområdene ved å beskytte dem mot uønskede inngrep og å fremme ønsket aktivitet. Natur kan vernes ut fra ulike formål. De fire viktigste verneformene er;

- Nasjonalpark
- Landskapsvern
- Naturreservat
- Marine verneområder

Verneområder sikrer sårbare og truede naturtyper, biologisk mangfold og bevarer områder med nasjonale og/eller regionale verneverdier. Alle tiltak i naturvernområdene skal hensynta naturverdiene i området og omsøkes Statsforvalter.

Klima- og miljødepartementet kan verne områder midlertidig for å forhindre skade på naturverdier. I dag arbeides det med frivillig vern av flere skogområder både i marka og i byggesonen i Bærum som ledd i å sikre biologisk mangfold og gode opplevelseskvaliteter for friluftslivet.

Bærum kommune utvikler en egen temaplan for naturmangfold. Temaplan naturmangfold bygger opp under arbeidet med FNs bærekraftsmål, spesielt mål 14 Liv under vann og mål 15 Liv på land.

Temaplanen skal følge opp og konkretisere målene i kommuneplanens samfunnsdel. Planen skal sørge for kunnskapsbasert, helhetlig og forutsigbar forvaltning av naturmangfoldet.

Bærum kommunes geologi og den skjermede beliggenheten innerst i Oslofjorden, danner grunnlag for naturmangfold av nasjonal og internasjonal verdi. Store deler av Bærums geologi består av kalk- og leirskifer. På kalkrik grunn finner vi mange av de truede naturtypene og artene som gjør at kommunen er blant de rikeste i Norge når det gjelder naturmangfold.

Arealforbruk og arealendringer er den største trusselen for naturmangfoldet. I tillegg kommer endret drift i jord- og skogbruk, overhøsting, forurensning, spredning av fremmede arter og klimaendringer.

Rundskriv T-3/07 om lov om friluftslivet av 28. juni 1957 nr. 16 gir en samlet informasjon og veiledning om tolking og anvendelse av friluftslovens regler i praksis, rettet mot de myndigheter som har et ansvar for å ivareta og fremme friluftslivsinteressene. Det tar sikte på å kunne styrke forståelsen av friluftsløven og dens nære sammenheng med praktiseringen av andre lover.

Mål for planen

Det overordnede målet med planen er å få flere i fysisk aktivitet i fri-luft. Bærum kommune skal være en kommune med innbyggere i be-vegelse. Aktivitet, opplevelse og god fysisk/ psykisk helse er viktige satsninger for kommunen. Kommuneplanens samfunnsdel, vedtatt 2021, har fire hovedmål for utviklingen av Bærum som samfunn og kommuneorganisasjonen.

1. I Bærumsamfunnet jobber vi sammen for å skape gode liv og like muligheter

- a. Delmål; «Bærum har et trygt og godt oppvekstmiljø, som bidrar til like muligheter for alle barn og unge»

i. Strategi; «Legge til rette for at alle barn og unge kan delta i organisert og uorganisert fritids-, kultur-, idretts- og friluftslivsaktiviteter»

- b. Mål; «Bærum har innbyggere som mestrer eget liv og har god livskvalitet gjennom livet»

i. Strategi; «Stimulere til hverdagsaktivitet gjennom å sikre gode friområder og rekreasjonsarealer»

2. Bærumsamfunnet er attraktivt og inkluderende

- a. Delmål; «Bærum har attraktive og urbane byer og tettsteder»

i. Strategi; «Utvikle by og sentrumsområder med god tilgang på tjenester og tilbud, gode urbane kvaliteter og nærhet til natur og rekreasjon»

ii. Strategi; «Legge til rette for at alle kan ha en kortreist hverdag og nærhet til hverdagsfunksjoner»

3. Bærumsamfunnet er klima- og miljøklokt

- a. Delmål; «Bærum er et lavutslippssamfunn, hvor det er lett å leve klima og miljøvennlig»

i. Strategi; «Redusere klimagassutslipp, kø, luft-forurensning og støy»

ii. Strategi; «Legge til rette for at all økning i persontrans-porten skal tas med gange, sykkel og kollektivtrafikk»

iii. Strategi; «Legge til rette for at klima og miljøvennlig transportmidler er førstevalg»

- b. Delmål; «Bærum tar vare på naturen og sikrer naturmang-foldet og økosystemet»

i. Strategi; «Sikre god tilgang til grøntområder og offentlige rom fra fjorden til marka»

ii. Strategi; «Ta vare på nærnaturen i form av “hundreme-terskoger”, grønne lunger og små grønne korridorer i bygge-sonen»

4. Bærum kommune er handlekraftig og innovativ

- a. Delmål; «Bærum kommune er åpen og digital»

i. Strategi; «Ha brukervennlige og enkle digitale løsninger»

ii. Strategi; «Utvikle og ta i bruk ny teknologi og digitale løsninger»

iii. Strategi; «Jobbe kunnskapsbasert og dele erfaringer»

Plan for friluftslivets ferdselsårer skal bygge opp under mål og strategier som støtter opp under de fire hovedmålene fra kommuneplanens samfunnsdel.

Hovedmål:

- Sikre og etablere et oppdatert kart- og kunnskapsgrunnlag for friluftslivets ferdselsårer i Bærum og sørge for et allsidig og bærekraftig friluftslivstilbud for alle, uansett funksjonsnivå.
- Etablere et sammenhengende turveinett i hele kommunen samt tilrettelegge for et variert utvalg av nærturer og rund-løyper i tilknytning til byggesonen. Bevare de blågrønne korridorene som sammenhengende turveier fra byggesonen til marka og sjøen.
- Legge til rette for et bredere samarbeid internt og eksternt. Sørge for at målene i «Plan for friluftslivets ferdselsårer» blir tatt med i kommunens planarbeid og sikres gjennom lang-siktige avtaler med interne og eksterne aktører.
- Etablere gode kanaler for formidling og kommunikasjon med publikum ved tydelig skilting og merking, gode kartløsninger og informative nettsider.

Resultatmål:

- Plan for friluftslivets ferdselsårer skal;
- Tilrettelegge for et godt utvalg av rundløyper og sammen-hengende turruter.
 - Sikre enhetlig merking.
 - Sikre og etablere et oppdatert kart- og kunnskapsgrunnlag for friluftslivets ferdselsårer i Bærum.
 - Legge til rette for et allsidig og bærekraftig friluftslivstilbud basert på naturhensyn og klimakloke valg.
 - Muliggjøre friluftsliv og aktivitet for alle ved å tilrettelegge for et variert utvalg rundturer og ferdselsårer i byggesonen og friluftslivsområdene med ulik grad av tilrettelegging.
 - Bidra til at grønne lunger og «hundremeterskoger» bevares i byggesonen. Sørge for at dette ivaretas gjennom kommu-nens planarbeid.
 - Bidra til, samt legge til rette for godt utvalg av merkede ferd-selsårer mellom byggesone og blå/grønne områder.
 - Sikre og legge til rette for et utvalg av merkede ferdselsårer mellom forskjellige friluftslivsområder som marka og sjøen.
 - Tydelig merking og informasjon for gående og syklende i byggesonen og i blågrønne soner.
 - Bidra til en enhetlig standard på turveier.
 - Gode rutiner for samarbeid og kommunikasjon med frivillige, lag og foreninger.
 - Bidra til, samt forbedre innbyggernes tilgang til turdrag og turveinett innenfor 400 meter fra egen bolig.

Friluftslivet i Bærum

Bærum er en urban kommune tilknyttet store markaområder og utøvelsen av friluftsliv foregår i markaområdene så vel som i blågrønne områder i byggesonen. I marka er det allerede et godt utviklet sti- og løypenett som er merket og skiltet. Løypenettet i marka vedlikeholdes og driftes av DNT, Skiforeningen og Bærum kommune. Marka har også et godt utvalg av attraktive målpunkt og turmål. Ifølge regjeringen vil et viktig grep for å øke bruken av bymarkene være å tilrettelegge for, samt skape grønne korridorer for ferdsel fra bebygde områder og inn i naturområdene utenfor definert byggesone. Disse grønne korridorene er i seg selv viktige samtidig som de gir mulighet til å utøve et vidt spekter av friluftslivsaktiviteter.

Marka er et naturlig utgangspunkt for å utøve friluftsliv. Studier viser at kort avstand til natur- og rekreasjonsområder og god merking av nærturruter får flere ut i aktivitet hele året. Kommunen blir sett på i helhet hvor det i byggesonen fokuseres på sammenhengende ferdselsårer som binder knutepunktene sammen, samt rundturer. For en direkte kobling mot temaplanen for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv videreføres begrepet “urbant friluftsliv”. Dette er en viktig og underkommunisert del av friluftslivet i Bærum.

Oslofjorden med skjærgården er også et svært attraktivt friluftsområde. De blågrønne områdene i byggesonen i Bærum er under sterkt press fra nedbygging. Ivaretagelse og utvikling av grønnskulpturer, samt sikre allmenheten bedre tilgang til strandsonen er viktige fokusområder som skal sikres gjennom videre arbeid med kyststien og universell tilpassing.

Bærum deles i planen inn i følgende soner:

- Marka – Større områder med og uten tilrettelegging
- Nærmiljø/byggesone
- Nærturområder
- Kulturlandskap/Jordbrukslandskap med historiske veifar
- Kystsone med tilhørende sjø og vassdrag

Turmål/Målpunkt

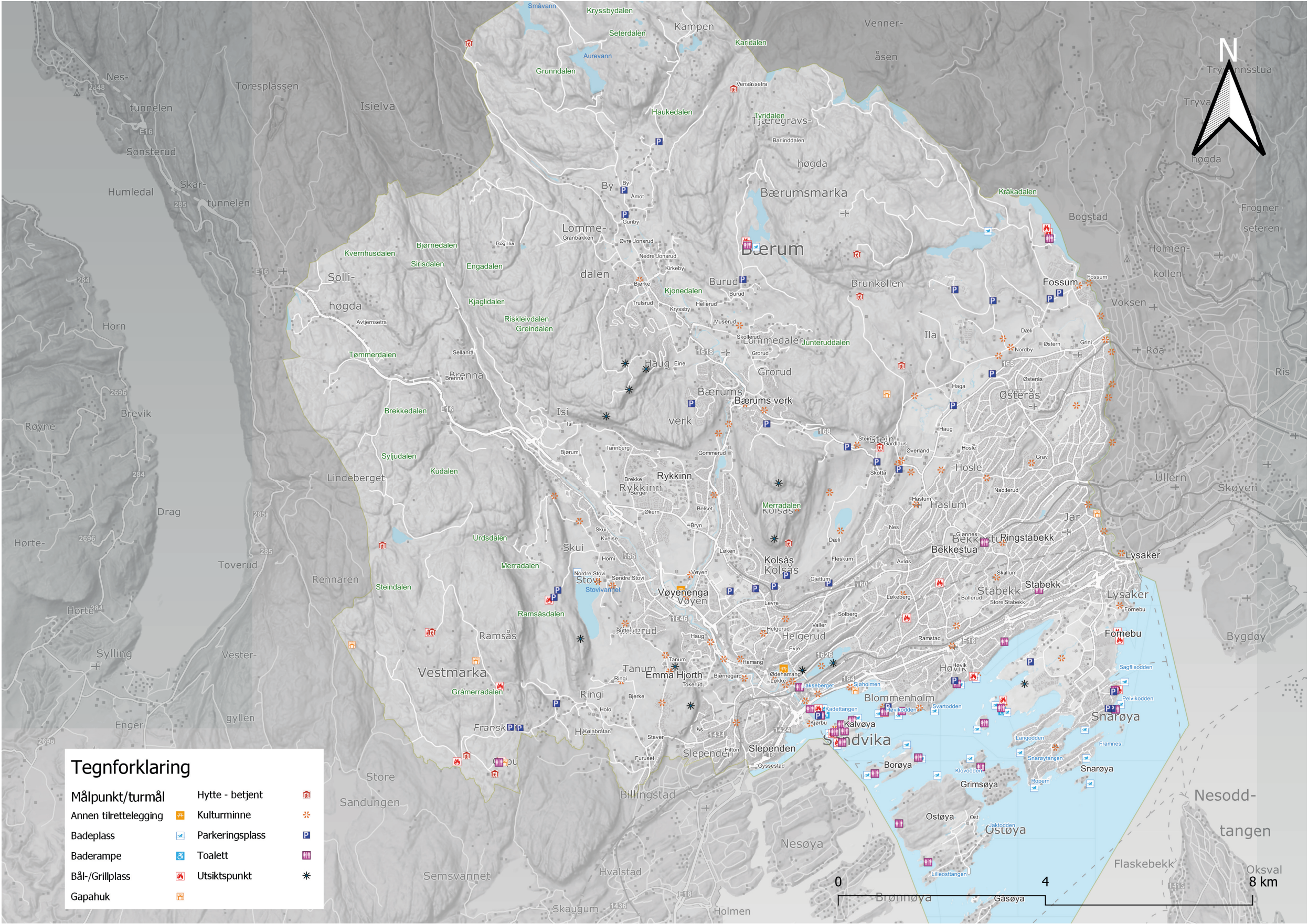
Målet for en tur i naturen kan være forskjellig fra person til person. For mange vil nok selve turen være målet i seg selv. Likevel kan det være mange opplevelser knyttet til selve turen. Det er kartlagt og lagt inn informasjon om ulike turmål langs en rekke av turløypene i Bærum. Dette er ikke et utfyllende arbeid da den alltid kan suppleres med et flott utsiktspunkt eller et pent kulturminne. Turmålene er klassifisert i følgende tema;

- Badeplasser
- Baderamper (universelt utformet)
- Bål/Grillplass
- Gapahuk
- Serveringssted
- Kulturminne
- Parkeringsplasser/Utfartsparkeringer
- Utsiktspunkt

Turmålene presenteres i sin helhet i handlingsdelen.

Hovedfokus turmål:

- Sørge for at alle kan delta i arbeids-, fritids- og samfunnsliv
- Legge til rette for en mangfoldig frivillig sektor
- Styrke mulighetene for at innbyggere kan involvere seg i samfunnet og lokaldemokratiet
- Stimulere til hverdagsaktivitet gjennom å sikre gode friområder og rekreasjonsarealer

Figur 1; Kart over aktuelle turmål i Bærum

Marka - Større områder med og uten tilrettelegging

Markaområdene i Bærum er en del av «Oslomarka» og er videre kjent som Vestmarka, Bærumsmarka og Krokskogen. Området har turmuligheter langs blåmerkede stier, traktorveier og skogsbilveier. Skiløyper og lysløyper prepareres av Bærum kommune og Ski-foreningen. DNT - Bærum turlag og Skiforeningen skilter og merker sommerruter og vinterruter. Marka gir mulighet for aktivitet både sommer og vinter og det ligger til rette for fotturer, sykkelturner og skiturer.

I kartleggingen av friluftslivsområdene I Bærum ble marka klassifisert med:

Særlige kvalitetsområder	21 stk.
Større områder uten tilrettelegging	3 stk.
Områder med tilrettelegging	3 stk.

Kvalitetsområdene vil gjerne være mindre områder med tilrettelegging eller kvaliteter for opplevelse og rekreasjon. Hytter, kulturminner, leirplasser og områder med sammensatte kvaliteter kommer under denne kategorien. Større områder med tilrettelegging er områder som Burudvann, Vestmarksetra–Franskleiv og Gardlaus–Muren. Dette er alle områder som er klart avgrenset for omlandet med tanke på grad av tilrettelegging med tilbud av tilrettelagte aktiviteter. Resterende deler av marka er da større områder uten tilrettelegging av stor grad, utover vanlig skjøtsel og vedlikehold av ferdselsårer, skilting og merking. Nettet av ferdselsårer er det som knytter alt dette sammen og som bidrar til å gi det de friluftlivskvalitetene som kommer Bæruns befolkning til gode.

I Bærum utgjør marka et stort og sammenhengende friluftslivsområde med et velutviklet og variert løypenett og byr på opplevelseskvaliteter i form av et rikt biologisk mangfold, fornminner og kulturminner.

Bekker, elver og fiskevann gir mulighet for bading, lek og matauke. Marka med sine store skogkledte områder er viktig for skogbruksnæringen og har verdi som allsidig matkammer med rikt innhold av bær, sopp, fisk og vilt. Det skal etterstrebese at de ulike brukergruppene av marka kan bruke områdene parallelt og med minst mulig konflikt.

Markaområdene skal også romme alle - både de som søker stillhet og urørt natur og de som ønsker eller har behov for større grad av tilrettelegging. Tilrettelegging av målpunkt med forskjellige kvaliteter tiltrekker seg brukere med ulike forutsetninger og interesse for friluftsliv. Bålplasser, fiskevann, badeplasser, dagsturhytter, hytter, gapahuker og utsiktspunkt er de mest populære turmålene og målpunkt. Stier, skogsbilveier og skiløyper er i hovedsak godt merket og skiltet og tilrettelagt for ulike brukergrupper. Tilrettelegging av ulik grad gjør marka tilgjengelig for flere. Samtidig må aktiviteten i større grad kanaliseres for å redusere slitasjen på naturen. Det er viktig å bevare autentiske og intakte naturområder og lite tilrettelagte ferdselsårer. For mange er en svært viktig faktor for friluftsliv selve naturopplevelsen og følelsen av å bevege seg i tilnærmet urørt natur.

I følge «Temaplan for Fysisk aktivitet, idrett, friluftsliv» bør arbeid med å knytte stier og turveier i bebyggelsen sammen med stier i marka prioriteres. Det eksisterer stier, turveier og løyper fra byggesonen gjennom kulturlandskapet som gir god tilgang til marka. Det er viktig å synliggjøre disse gjennom formidling av mulighetene til publikum.

Bedre tilrettelegging for alternativ tilkomst til marka vil stimulere til mer aktivitet og være et miljøvennlig tilbud. Trygg ferdsel og tilrettelegging til innfallsportene er viktige tiltak, og det arbeides i dag med flere kombinerte traséer som skal lette tilgangen til og i selve Marka. Et godt kollektivtilbud og et tettere samarbeid med Ruter vil også kunne bidra til at flere velger et miljøvennlig alternativ.

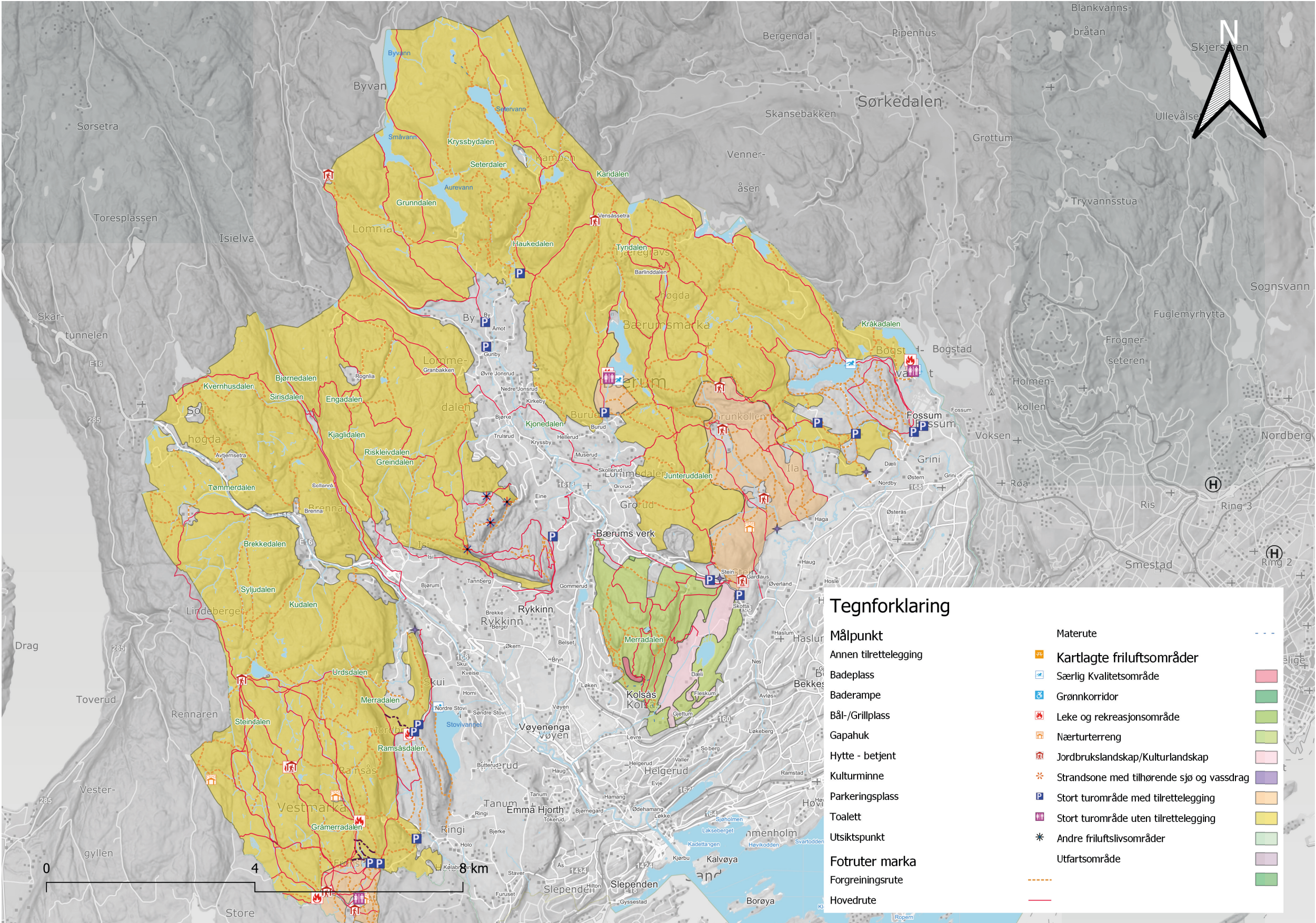
Kulturminner i marka

“Eldre hus, gårds- og seteranlegg har ofte en interessant historie, og utgjør i mange tilfeller utfartsmål eller stoppunkter på en tur” (Miljødirektoratet).

I marka kan man finne flere spor etter menneskelig aktivitet opp igjennom historien. Det kan være for eksempel seterdrift, torvdrift, kullmiler, kalkovner og kalkuttak. Opplevelsen av kulturminner og historien knyttet til disse og til området kan være opplysende og en berikelse på turen samtidig som det kan bidra til sterkere tilknytning til området man ferdes og bor i. Ved å synliggjøre og formidle kulturminnene i marka gir det mulighet for å oppleve dem i sitt autentiske miljø og i sammenheng med sine omgivelser.

Marka i Bærum er delt etter de geografiske områdene Krokskogen, Vestmarka og Bærumsmarka. Områdene er kartlagt med utgangspunkt i områdets egenskaper, kvaliteter og viktige målpunkt/turmål. Inndelingen gjør det enklere å fokusere på målsettingen i de ulike områdene. Dette er tydeliggjort i tilhørende handlingsplan.

- Hovedfokus i markaområdene:
- Etablering og oppgradering av turmål
 - Etablere, skilte og merke flere rundløyper
 - Generell tilrettelegging og skjøtsel av mye brukte ferdselsårer
 - Universell tilpassing av utvalgte traseer
 - Godt kartgrunnlag og tilgjengelig informasjon til publikum
 - God tilgjengelighet og tilkomst
 - Jobbe frem gode løsninger for å unngå konflikter mellom ulike brukergrupper

Figur 2; Kart over marka med ferdselsårer, målpunkt og kartlagte friluftsområder

Nærmiljø og byggesone

Tradisjonelt har ikke turgåing og opphold i parker og grøntområdene i byer og tettsteder blitt oppfattet som friluftsliv. I forbindelse med økt oppmerksomhet på folkehelse har regjeringen ønsket å få flest mulig til å utøve friluftsliv jevnlig og at terskelen for friluftsliv, naturopplevelser og fysisk aktivitet skal være lavest mulig. Da blir grøntområdene i nærmiljøet svært viktige. Turveiene innenfor byggesonen er et lavterskeltilbud til kommunens innbyggere som ønsker å være fysisk aktive i hverdagen. Fysisk aktivitet fremmer livskvalitet, glede og helse, og er et anerkjent virkemiddel for å forbygge stress og sykdommer. Naturopplevelsen kan være like viktig i en park eller et grøntområde som i større og mer uberørte naturområder.

For å få flest mulig ut og i aktivitet og muligheten til å komme i kontakt med natur er det viktig med et variert turveinett som gir god tilgang til grøntområder i nærmiljøet der folk bor og oppholder seg. Bærum er en bynær kommune med urbant preg. Det skal settes fokus på å skape sammenhengende ferdselsårer som knytter knutepunktene i kommunen sammen, samt rundturer i byggesonen. Ved å skilte og merke denne typen ferdselsårer er målet å stimulere til “urbant friluftsliv” og miljøvennlig ferdsel. «Urbant friluftsliv» bidrar til å skape tilhørighet til nærmiljøet og gir et eierskap for kvalitetene man finner der.

Kartleggingen av friluftsområdene viste både mangfold mellom ulike områdetyper, samt et mønster for områdene som benyttes. Langs den blågrønne strukturen, det vil si langs elver og vassdrag, er det i dag en hovedtyngde av arealer som blir benyttet til friluftsliv og ferdsel. Her finner man etablerte turveier, sidearealer og kvalitetsområder som knyttes opp mot den blågrønne strukturen. Den blågrønne strukturen er utgangspunktet for grønne lunger som er friluftslivsvennlige områder. Samspillet mellom de ulike områdetypene er essensielt for å ivareta mangfoldet og opplevelsesverdien til det urbane friluftslivet. Oppgaven er krevende men viktig da den bidrar til bokvalitet og folkehelse på et grunnleggende nivå.

Bærum kommune er en kommune i sterk vekst. For at også kommende generasjoner bæringer skal ha god tilgang til friluftsområder

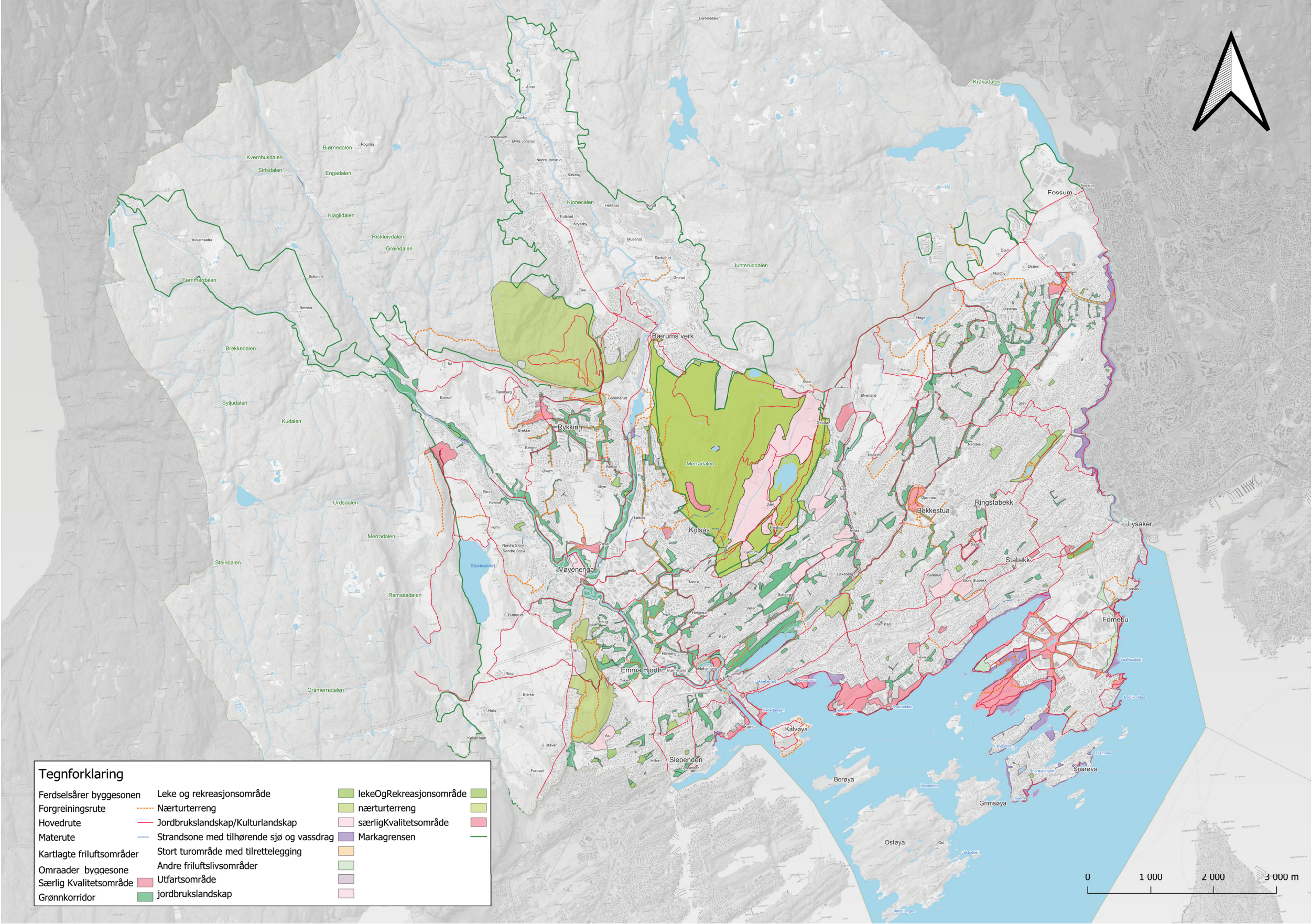
og grønne rekreasjonsområder er det viktig å sikre grønne korridorer, stier og smett både for nærturer og for tilgang til marka og andre utfartsområder i fremtidig planarbeid. Kartlegging og fordelingen av friluftsområder forløp seg slik;

Andre friluftsområder	8 stk.
Grønncorridor	195 stk.
Jordbrukslandskap (inneklemt)	8 stk.
Leke- og rekreasjonsareal	45 stk.
Nærturterreng	8 stk.
Stort tuområde med tilrettelegging (Skallum)	1 stk.
Strandsone/Vassdrag	44 stk.
Særlig kvalitetsområde	33 stk.

«Andre friluftsområder» vil til eksempel være hundelufteparker, turveistrekk med opplevelser eller naturminner (for eksempel salamanderdammer). Grønncorridorer består av generell grønncstruktur, vegetasjonsskjermer og hundremeterskoger. Kvalitetsområdene er oppbygd av badeplassene, større opparbeidete parkområder samt områder av kulturhistorisk interesse som Wøyen gård.

Hovedfokus nærmiljø og byggesone

- God tilgang til turveier i nærmiljøet
- Bevare blågrønne områder som gir mulighet for ferdsel i natur
- Etablere sammenhengende turruter mellom knutepunkt, marka og sjøen
- Etablere rundturmogigheter i tilknytning til tettstedene
- Sikre farlige overganger og trygg ferdsel der turrutene krysser, eller delvis går langs trafikkert vei
- Enhetlig skilting og merking som gir god oversikt over turruter og gjør dem lett tilgjengelige og godt synlige
- Kart og informasjon om turruter i nærmiljøet skal gjøres lett tilgjengelig for publikum
- Stolpejakt og perleturer er lett å organisere og gjennomføre og bidrar til å bli bedre kjent i og med nærmiljøet

Figur 3; Kart over byggesonen med ferdselsårer og kartlagte friluftsområder

Nærturområder

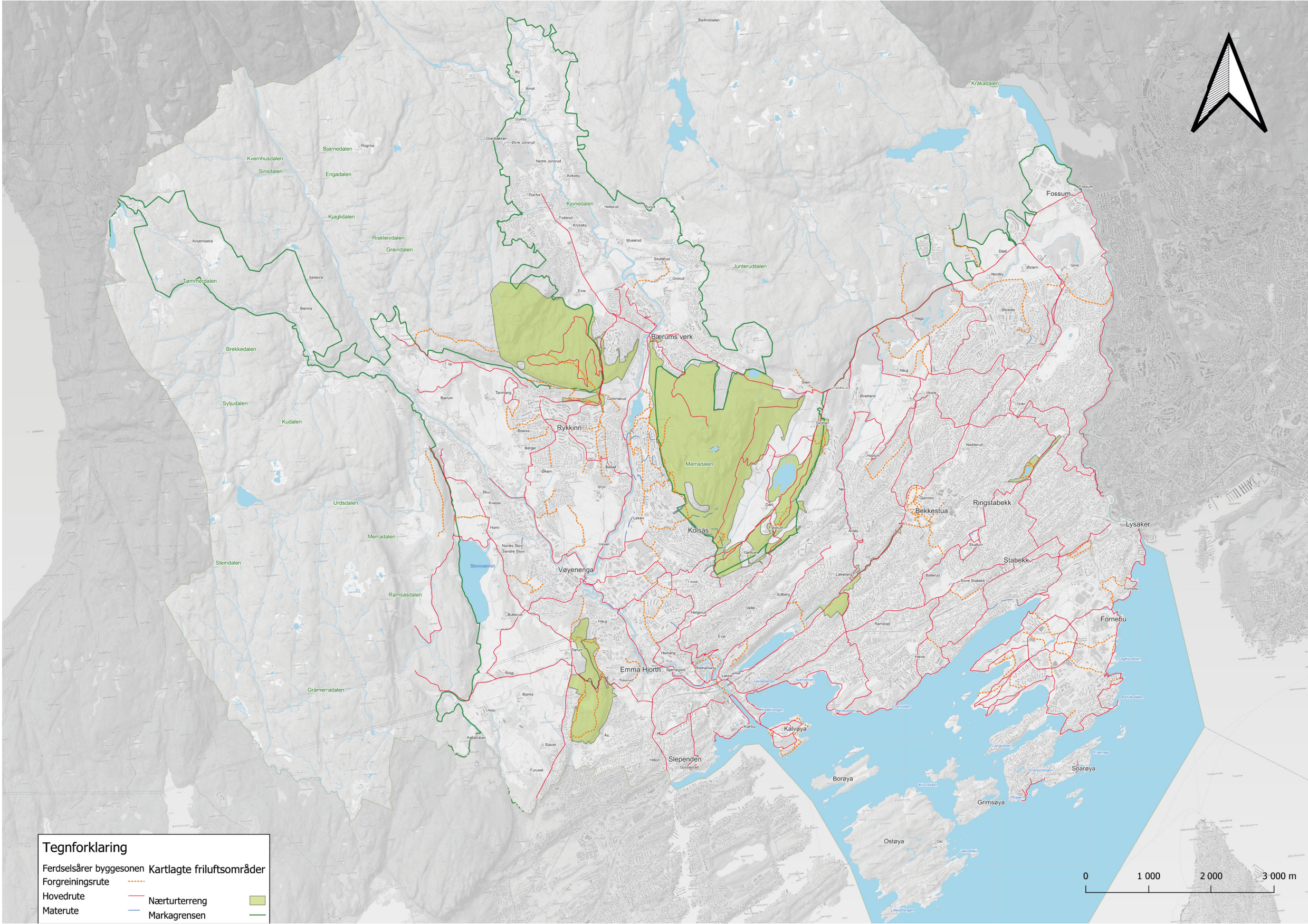
Kartleggingen av friluftsområdene i kommunen pekte på ti områder som har funksjonen som nærturområder. Dette er områder som er lett tilgjengelige og har en viss standard på opparbeiding med tanke på turløyper, rundløype og skilting/merking. Det er også områder som er veldig mye i bruk, da kanskje mest som trimrunder og muligheter for daglig fysisk aktivitet med natur som omgivelser. En del av områdene fyller videre denne funksjonen på vinterstid med tilrettelagte lys-/skiløyper. Kriteriet for nærturterreng er tilhørighet og nærhet til bebyggelse. I Bærum skiller området for Ringiåsen seg ut. Området er lokalisert på grensen til marka uten noen umiddelbar bebyggelse i nærheten. Bruksfrekvens, grad av tilrettelegging og løypetilbudet i området bygget opp under klassifikasjon som nærtur-område fremfor et utfartsområde.

- Ingerlien
- Jarmyra
- Eineåsen – Gommerud
- Østernvann
- Kirkerud – Tanum
- Kolsås
- Godthåp
- Kolsås - Dalbo – Gjettum
- Ringiåsen – Jordbru
- Tanumskogen

Til tross for at det fremstår som om at disse områdene har en hovedtyngde på fysisk aktivitet så er det også betydelige opplevelsesverdier og muligheter for utøving av "urbant friluftsliv". Nærtur-områdene fyller derfor en svært viktig rolle innenfor friluftslivet.

Hovedfokus nærturområder

- Etablere sammenhengende turruter fra naturlige knutepunkt inn til nærturområdene
- Etablere rundturmogigheter i tilknytning til nærturområdene
- Enhetlig skilting og merking som gir god oversikt over turruter og gjør dem lett tilgjengelige og godt synlige
- Kart og informasjon om nærturområdene skal gjøres lett tilgjengelig for publikum

Figur 4; Kart over nærturområdene med ferdsselsårer

Kultur- og jordbrukslandskap med historiske veifar

Under kartleggingen og verdisettingen av friluftslivsområdene ble det identifisert 43 områder som innehar egenskapene til kulturlandskap eller jordbrukslandskap. Områdene er ofte av regional verdi med tanke på kulturminne-, landskaps- og miljø-, og jordressursverdi. I tillegg til å være populære turområder i seg selv utgjør kulturlandskapene også ofte en inngangsport til marka og har funksjon som buffersone mellom bebygde områder og marka. De best bevarte historiske veifarene finnes i kultur- og jordbrukslandskapet.

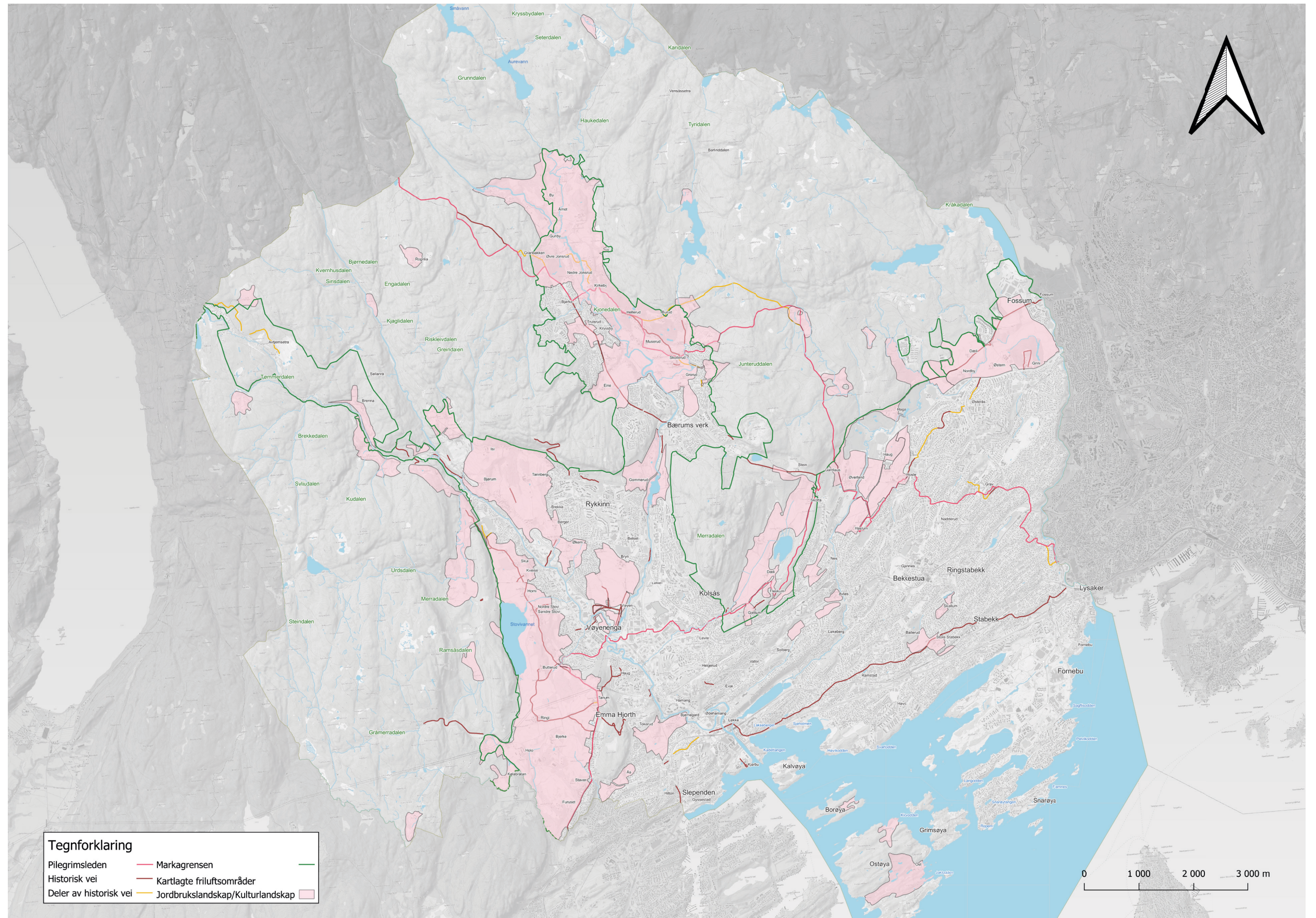
Kulturlandskap er et landskap som er formet av menneskers virksomhet og aktivitet til ulike tider. Overgangen mellom kulturlandskap og naturlandskap vil være flytende da landskapet endrer seg over tid etter som anlegg går ut av bruk og gjengroing tiltar. Sporene etter menneskelig aktivitet kan derfor fremstå som vage over tid. Kulturlandskapet har et helhetspreg hvor samspillet mellom gårdsmiljøer og landskap er av stor betydning. Et stort antall av fornminner finnes i disse områdene og tidsspennet for bruken av disse områdene er betydelig. Verdiene i kulturlandskapene relateres til områdets kunnskaps- og opplevelsesverdier knyttet til kulturhistoriske strukturer, jordbruksdrift, biologisk mangfold, vilt, geologi, friluftsliv, pedagogisk virksomhet og landskapsestetikk.

Bærum har en lang historie med bosetning helt tilbake til yngre steinalder. Kulturlandskapet i Bærum innebefatter jordbrukslandskap og naturnære kulturlandskap som beitemark, uteslåtter og styvingstrær, men også spor etter andre former for næringsuttak og tilrettelegging gjennom historien. Kulturlandskapet gjenspeiler ofte områdets utviklingshistorie og er viktig for å forstå områdets historiske og stedegne identitet. Det eksisterer flere godt etablerte og mye brukte turleder gjennom kulturlandskapene i Bærum. Kulturlandskapene er ofte åpne og artsrike områder som gjør dem attraktive for turgåere. De sju største kulturlandskapene med utgangspunkt i "Kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer i Bærum 2010–2020" presenteres her:

- Fossum/Grini/Øverland
- Tanumplataet og Hornimarka
- Kolsås/Dælivann
- Lommedalen
- Frogner/Tandberg
- Bryn/Wøyen
- Borøya/Ostøya

Hovedfokus kulturlandskap:

- Sammenhengende traseer fra byggesonen gjennom kulturlandskap til marka
- Etablere sammenhengende turruter i kulturlandskapet knyttet opp mot byggesonen
- Skilting, merking og formidling av særegne kvaliteter

Figur 5; Kart over kulturlandskapene med historiske veifar

Historiske veifar

“Kulturminner som opplevelsesverdi og motivasjonsfaktor i friluftsliv er en viktig del av arbeidet med friluftsliv. Å videreutvikle og informere om de historiske ferdselsårene er en sentral del av dette.” Den Norske Turistforening (DNT) har i samarbeid med Riksantikvaren utviklet prosjektet «*Historiske vandreruter*» som løfter frem utvalgte ferdselsårer med en særlig interessant historie.

De eldste ferdselsårene som ble etablert i bronse- og jernalderen var i hovedsak tråkk mellom gårder og utmark. Flere av disse tråkkene har vært i bruk helt frem mot vår tid. Etter hvert som Bærum ble tettere befolket ble det laget veier mellom gårdene og i lengre strekk mot det som ble ansett som å være knutepunkt.

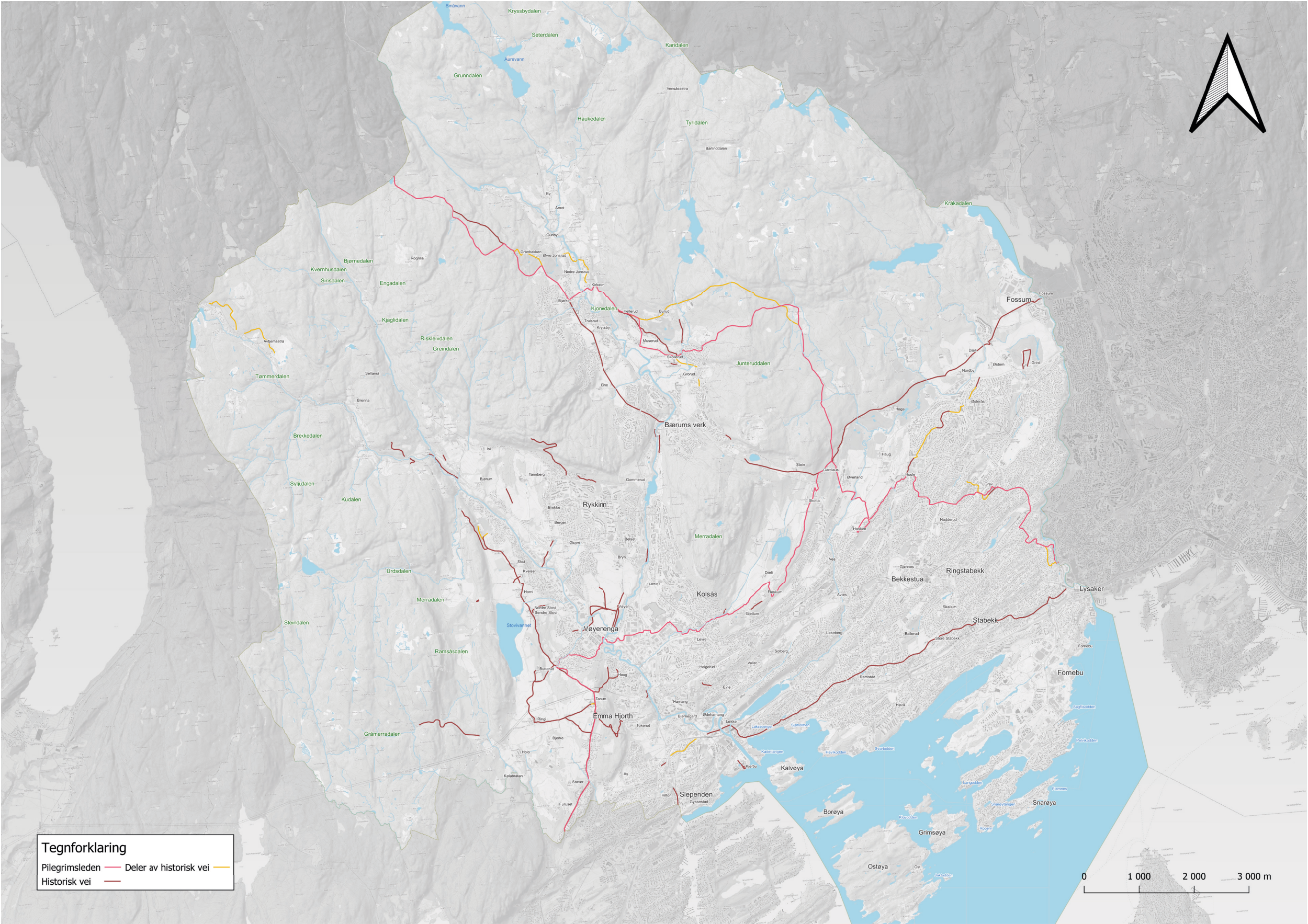
Kirken var et viktig og naturlig samlingssted og et naturlig knutepunkt. I Bærum er flere av de gamle kirkeveiene fortsatt i bruk, som ved middelalderkirkene Haslum og Tanum. Fra 1600- og 1700-tallet kom det overordnede forordninger og bestemmelser ga føringer for veibygging og satte det i system. Selv om mange av de gamle veiene i dag er modernisert og forandret finner vi fortsatt spor etter gamle traseer og kulturminner langs disse veifarene. De gamle ferdselsårene forteller mye om Bærums historie og utvikling. Det er ønskelig at veiene synliggjøres som historiske veifar, merkes og skiltes slik at de forblir en naturlig del av turveinettet.

Prioriterte historiske veifar i Bærum:

- Tanum kirkeveier
- Haslum kirkeveier
- Pilegrimsleden
- Bispeveien
- Den Bergenske Kongevei
- Ankerveien
- Gamleveien
- Gamle Drammensvei

Hovedfokus historiske veifar:

- Enhetlig skilting og merking av historiske veifar
- Lage sammenhengende traseer
- Skjøtselsplan for vedlikehold og bevaring

Figur 6; Kart over historiske veifar.

Kystsone med tilhørende sjø og vassdrag

Kystsonen er viktig med tanke på ferdsel og friluftsliv generelt. Dette ble enda klarere under kartleggingen av friluftslivsområdene i kommunen. Sommer som vinter er brukerfrekvensen av Sandvikspollen stor. Bruken endrer seg mellom sesongene, men bruksfrekvensen er gjennomgående høy. Sandvikspollen ble derfor kartlagt som et utfartsområde med tanke på sesongvariasjonene og bruk på tvers av sesongene.

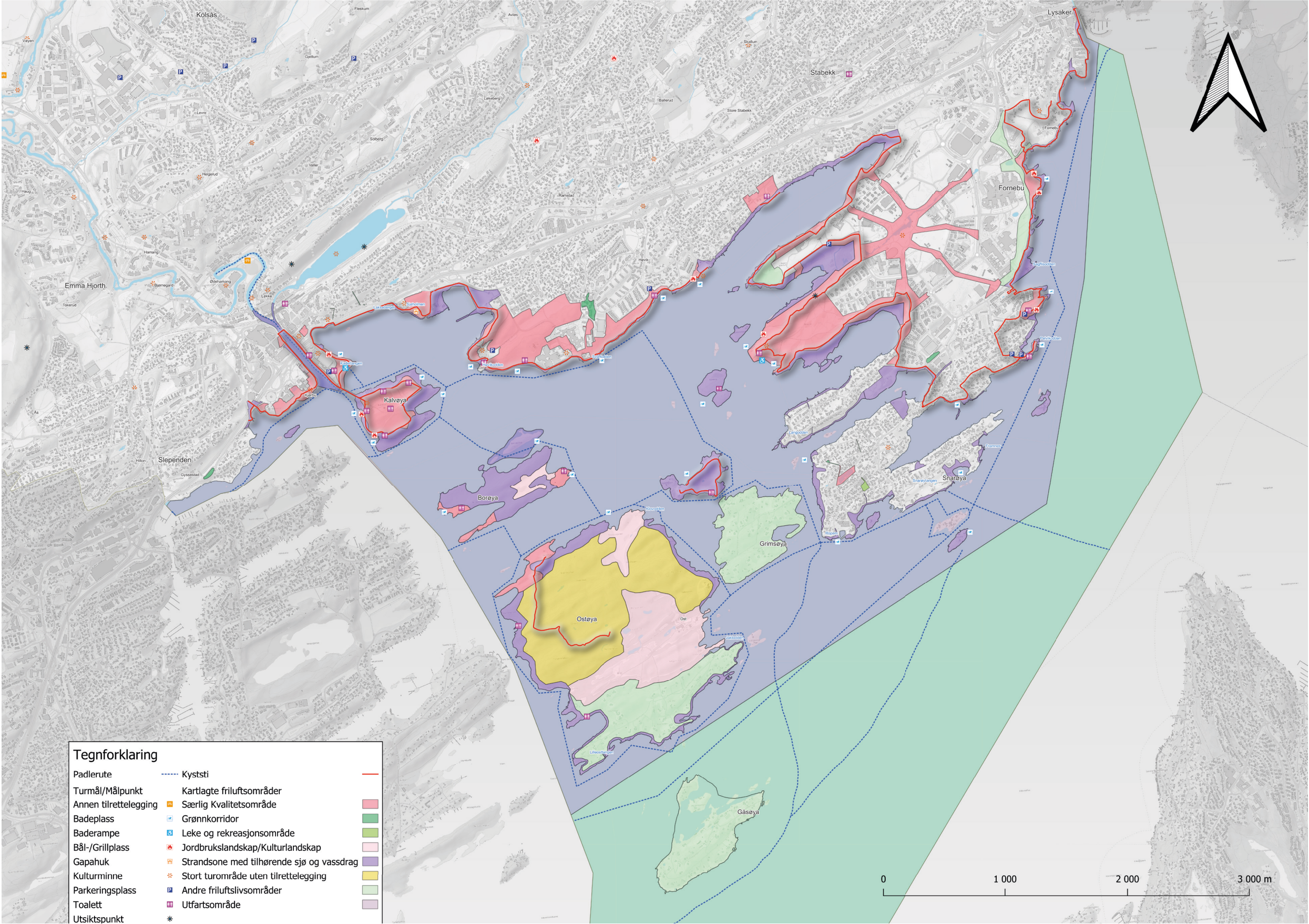
Funksjonen til de blågrønne korridorene som knytter utmarksområdene i marka sammen med fjorden på tvers av byggesonene, fremstår som tydelig. Dette kombinert med ulike turmål mellom marka, byggesonen og kysten legger grunnlaget for konseptet med urbant friluftsliv.

Kartleggingen av friluftsområdene fikk tydelig fram at friluftslivet langs, ved og på kysten er mangfoldig og har varierende standard, men gode kvaliteter.

Under kartleggingen fordelte områdene seg slik;

Andre friluftsområder	8 stk.
Grønncorridor	6 stk.
Jordbrukslandskap (på øyene)	3 stk.
Leke- og rekreasjonsområde	1 stk.
Turområde uten tilrettelegging	1 stk.
Strandsone/Sjø/Vassdrag	39 stk.
Særlig kvalitetsområde	21 stk.
Utfartsområde	2 stk.

Områdene vil kunne ha en overlapp med andre «soner» gitt i planen da byggesonen strekker seg helt til kysten. Utfartsområdene er Sandvikspollen. Kvalitetsområder vil være Kadettangen, Kalvøya og Storøyodden. Turområde uten tilrettelegging er blant annet utmarka på Ostøya, Borøya og Kjøholmen Den totale sammensettingen og påvirkningen disse områdene har seg imellom er det som i stor grad bidrar til opplevelser og kvaliteter som gir en høy brukerfrekvens. Felles for dem er at det foregår ferdsel på vann om sommeren, eller på isen om vinteren.

Figur 7; Kart over fjorden og øyene med kartlagte friluftsområder, ruter og turmål

Blågrønne korridorer

I Bærum er det fem større vassdrag som bukker seg gjennom kommunen. I hovedsak strekker de seg fra nord og i syd-/sydøstlig retning ned mot fjorden. Disse utgjør naturlige linjer gjennom kommunen og ligger som blågrønne korridorer som knytter marka, byggesonen og kysten sammen. Vassdragene gir liv til landskapet og kantsonen langs elva har et rikt dyre- og planteliv på samme måte som elva i seg selv. Elvene har stor rekreasjonsverdi og er et godt utgangspunkt for naturopplevelser og friluftsliv. I tillegg har elva kulturhistorisk verdi hvor man kan se spor etter bosetting, ferdsel og næringsvirksomhet.

Flere strekninger langs vassdragene har allerede tilrettelagte turveier. Dette arbeidet skal videreføres på en bærekraftig måte med hensyn til naturmangfold, kulturminner og opplevelsesverdier.

Hovedfokus blågrønne korridorer:

- Sammenhengende turruter og rundturer der dette er mulig og naturlig
- Enhetlig skilting og merking som synlig- og tilgjengeliggjør de blågrønne korridorene
- God tilrettelegning som sikrer fremkommelighet og kanaliserer ferdsel i sårbar natur

Fjorden og øyene

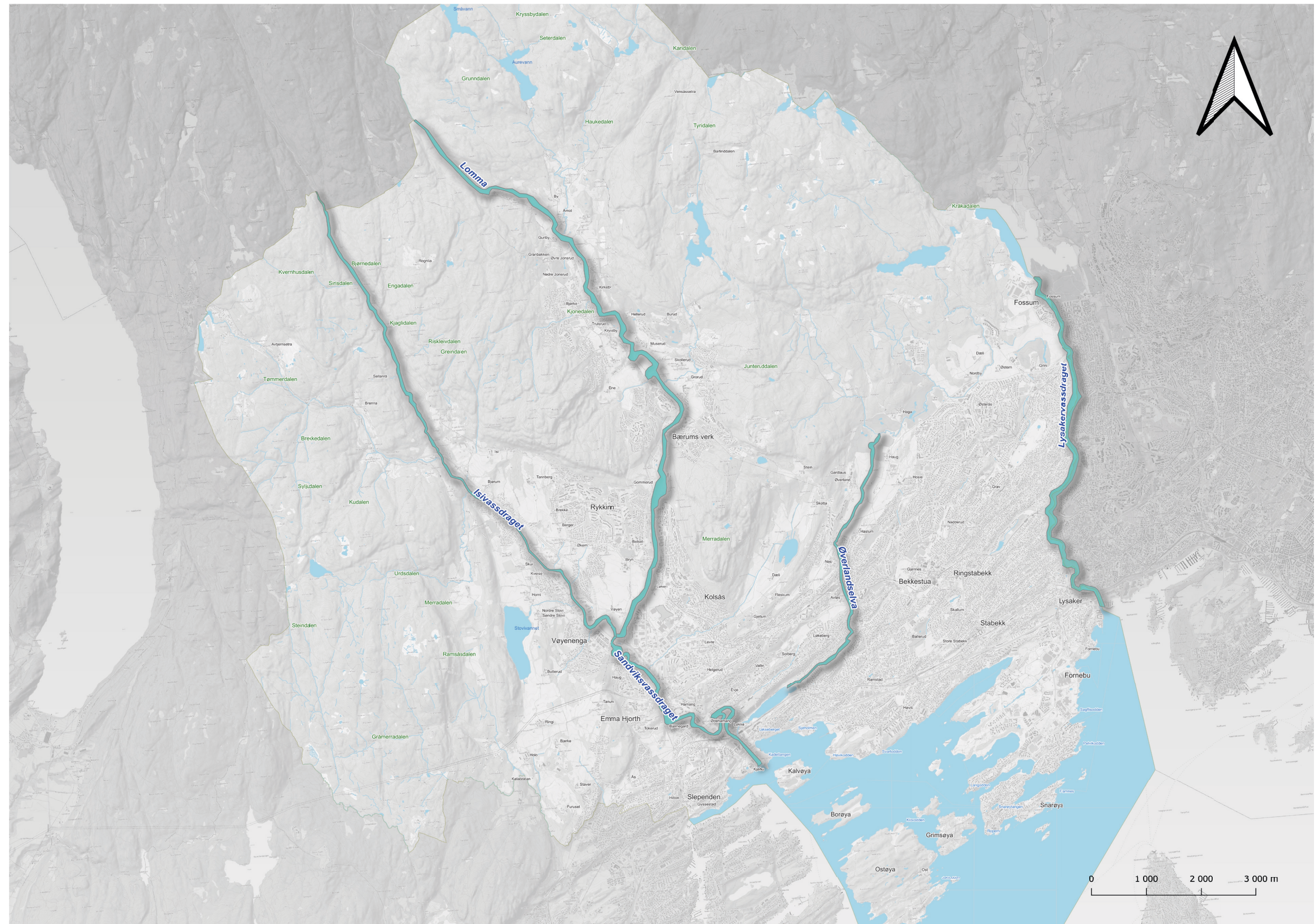
Fjorden og øyene er et svært populært utfartsmål og utgangspunkt for mange former for friluftsliv. Områdene gir mulighet for bading, fisking, båtsport og annen rekreasjonsaktivitet. Stier og turveier gir mulighet for fysisk aktivitet, stillhet og naturopplevelser. Om vinteren merkes ferdselsleder over en islagt fjord som tilrettelegger for fotturer, skøyteturer, isfiske og andre aktiviteter vinterstid.

Flere av øyene er kun tilgjengelige med båt. De største har stisystemer og turveier tilrettelagt for turgåere. Med båt er det mulig å overnatte i kommunens havneanlegg og i naturhavner, slik som for eksempel på Borøya, Grimsøya, Gåsøya, Kalvøya og Ostøya.

Det finnes naturreservater i fjorden hvor ilandstigning ikke er tillatt deler av året av hensyn til fuglelivet.

På Slependen, Kadettangen, Høvik og Fornebu er det merket opp etablerte kajakkutsett i nærhet til parkeringsplasser. Det er lagt opp til flere kortere padleruter i Bærum.

I tillegg jobbes det med regionale padleruter i Oslofjorden. I samarbeid med blant annet Bærum turlag (DNT) og Norges Padleforbund skal det jobbes for flere kajakkutsett, formidling for lån av kajaker og ruteforslag i fjorden.

Figur 8; Kart over vassdrag/blågrønne korridorer

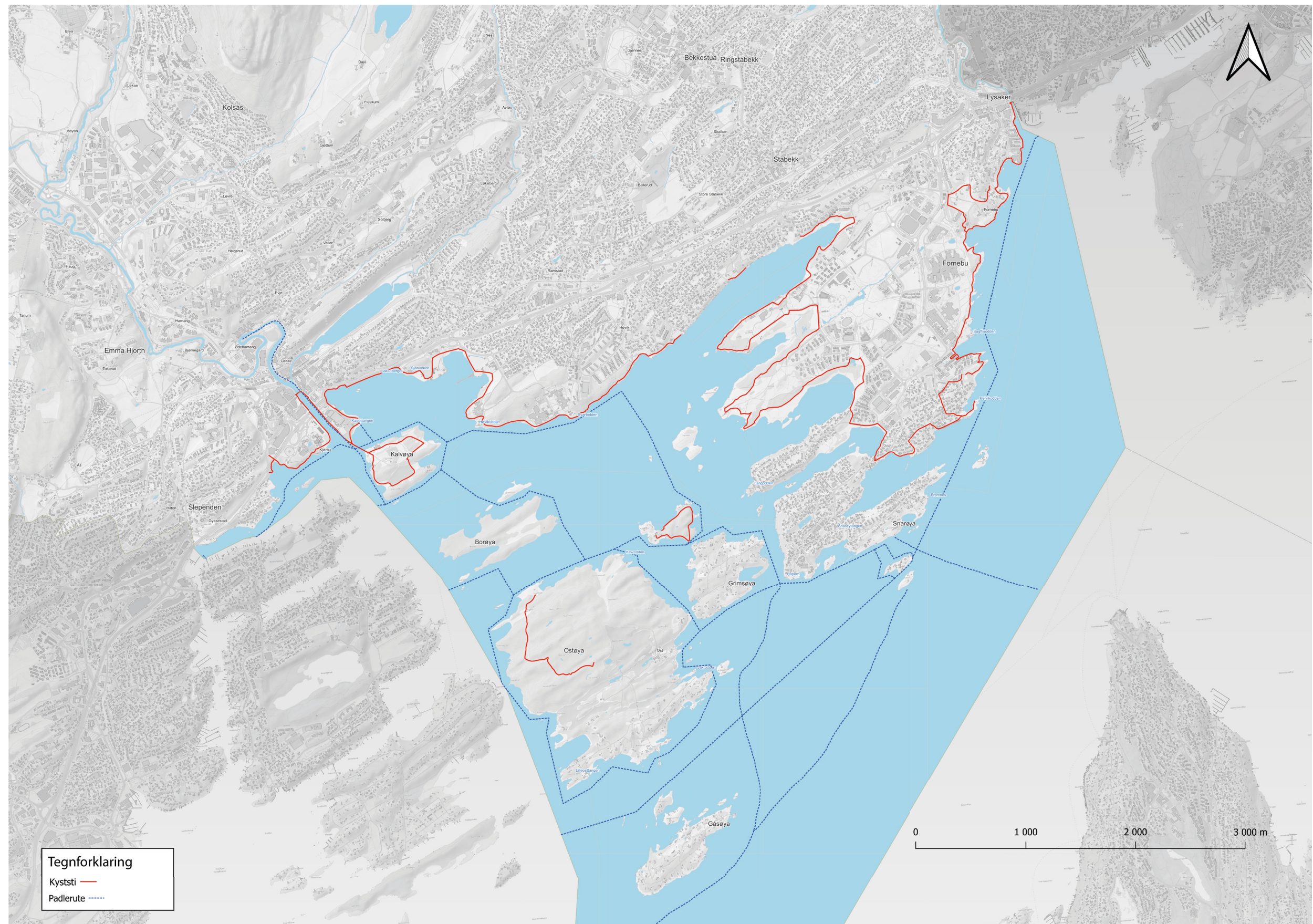
Kyststien

Fjorden med strandsonen og øyene er for mange like viktig for friluftsliv og rekreasjon som marka. Kyststien knytter mange av de blågrønne områdene langs kysten sammen, selv om kyststien i dag er ufullstendig. Kystområdene har mye ferdsel samtidig som det er her vi finner den mest sårbare naturen, som dermed utsettes for stor slitasje. Kanalisering langs og til og fra kysten er veldig viktig for å redusere slitasjen på natur og sårbare naturtyper.

Kyststien består i dag av kortere og lengre sammenhengende strekk med stier og turveier langs kystlinjen i Bærum. Sammen med turveinettet sees kyststien som et av Bærums viktigste folkehelsetiltak. Stien er etablert så nærme sjøen som mulig, men i flere områder forhindres fremkomsten av privatisering, terrengformasjoner og andre stengsler. Kyststien er en svært populær ferdselsåre og det jobbes for å få en mer sammenhengende trasé langs sjøen. Arbeidet skal fortsatt prioriteres og det skal jobbes for å få en sammenhengende kyststi ved fjerning av stengsler og inngåelser av avtaler. Samtidig er det viktig å sikre nasjonalt viktige naturverdier i strandsonen. Deler av kyststien er lagt til rette for universell utforming. Kyststien er i dag merket med egne skilt og merker som er felles for alle kyststier i hele landet.

Hovedfokus fjorden og øyene:

- Videre arbeid for en sammenhengende kyststi
- Kajakkled
- Flere robåt-/kajakkutsett og deleordninger for kajakk
- Utvalgte områder med universell tilrettelegging som sikrer god tilgang for alle, der det ikke går på bekostning av naturhensyn
- Kart og informasjon om ferdselsårer, kajakkutsett, ankringsplasser og målpunkt
- God merking av ferdselsårer og målpunkt for å kanalisere ferdsel i sårbar natur
- Sammenhengende ferdselsårer til og fra byggesonen og mellom marka og fjorden

Figur 9; Kart over padleleder, kyststien og turveiene på øyene

Sykkel

Kommunens sykkelprosjekt har som mandat å følge opp kommunens sykkelstrategi og årlige handlingsplaner der det overordnede målet er å øke andelen personreiser med sykkel. Friluftsliv som innebærer tur med sykkel, kan være en friluftslivsaktivitet i seg selv og økt bruk av sykkel på rekreasjonsturer kan også bidra til økt bruk av sykkel på transportreiser. Sykkelreiser er også aktuelt for å komme seg til utgangspunktet for å utøve annet friluftsliv. Bedre tilrettelegging for trygg sykkelparkering der det er aktuelt å parkere sykkelen for å drive andre friluftslivsaktiviteter er også et viktig tiltak for å legge til rette for mer bruk av sykkel i friluft i de urbane sonene.

Det er vedtatt en plan for sykkelveinettet i byggesonen som binder sammen ulike områder. Dette nettverket har mange ulike standardløsninger. For at turveier skal fungere som sykkelvei er det svært viktig med et fast grusdekke som er egnet til å sykle på. Det er behov for at turveier som inngår i sykkelveinettet har belysning og helårsdrift, slik at hele sykkelnettverket fungerer hele døgnet året rundt. Primært anser ikke planen det offentlige turveinettet som en del av sykkelveinettet som er beregnet på transport – trening og pendling på sykkel.

I tillegg til det definerte sykkelveinettet sykles det på alle veier. Det finnes i tillegg mange lokale gang- og sykkelveier og turveier som er viktige for fremkommelighet med sykkel. Ofte er sykkel også et godt alternativ til bil på korte strekninger og til viktige funksjoner, aktiviteter og målpunkt i nærmiljøet. Bedre merking og skilting og god informasjon om alternative sykkelruter er et viktig initiativ før å stimulere til økt bruk av sykkel i byggesonen.

Naturvennlig tilrettelegging for friluftsliv

Naturvennlig tilrettelegging tar hensyn til landskapet, naturen og kulturarvens tålegrenser. Overdrevet tilrettelegging bør unngås da opplevelsen av urørt natur er en del av målet med friluftsliv. Spesielt i områder lenger inn i marka og i sårbare naturområder bør tilretteleggingsgraden holdes nede. Naturvennlig tilrettelegging oppnås gjennom minimale inngrep og miljøbelastning.

Naturvennlig tilrettelegging er et sentralt ledd i oppfølging av den nasjonale friluftslivspolitikken. Hovedlinjene i dagens friluftslivspolitik er trukket opp i Meld. St. 18 (2015–2016): “Friluftsliv som kilde til helse og livskvalitet”. Stortingsmeldingen definerer friluftsliv som; “opphold og fysisk aktivitet i friluft i fritiden med sikte på miljøforandring og naturopplevelse”. Det presiseres at forståelsen av friluftsliv som legges til grunn, inkluderer ferdsel og opphold i grøntområder inne i byer og tettsteder, og at naturopplevelse inkluderer opplevelse av kulturminner og historiske spor i landskapet. Meldingen legger betydelig vekt på friluftslivets verdi som helsefremmende aktivitet og på tilrettelegging for lavterskelaktivitet i nærmiljøet. Samtidig poengteres verdien av å opprettholde allemannsretten og fortsatt tilgang til store sammenhengende naturområder.

All tilrettelegging for ferdsel og friluftsliv må tilpasses naturverdiene. Kanalisering gjennom sårbar natur vil være et viktig tiltak for å oppnå dette. Viktige naturtyper skal ivaretas og kanalisering av ferdsel til områder som tåler mer aktiv bruk gjennom tilrettelegging, merking og skilting er viktige positive virkemidler. Tilretteleggingen vil være å etablere egne traseer og områder spesielt egnet for enkelte aktiviteter og brukergrupper, samt merking og formidling av disse.

Miljødirektoratet har utarbeidet veilederen Naturvennlig tilrettelegging for friluftsliv.

Hovedfokus naturvennlig tilrettelegging for friluftsliv:

- Naturvennlig tilrettelegging i henhold til veiledere
- Vurdere nødvendigheten av tilrettelegging
- Skilting og merking av sårbare områder
- Tilrettelegging gjøres i henhold til kommunens temaplan for naturmangfold

Universell utforming – tilrettelegging i natur- og rekreasjonsområder

Bærum skal ha innbyggere som mestrer eget liv og har god livskvalitet gjennom hele livet:

«For å sikre gode og målrettede tjenester skal vi prioritere de som trenger det mest, i tråd med prinsippet i FNs bærekraftsmål om at «ingen skal utelates» (Leaving no one behind). Ved å ta i bruk nye og bedre løsninger skal vi sikre bærekraftig og helhetlig tjenestetilbud til dagens og morgendagens bæringer. Dette innebærer at vi skal bevege oss fra å være utfører til å også, i større grad bli en tilrettelegger, ved å ha fokus på økt selvhjulpenhet og mestring.»

Uteområder med universell utforming kan bidra til at personer med nedsatt funksjonsevne har mulighet til å delta på en likestilt måte. Samtidig er slike omgivelser bra for alle. Det er viktig å merke seg at universell utforming handler om mer enn å innfri minimumskrav i

tekniske forskrifter. Universell utforming handler også om å gi flere mennesker mulighet for opplevelser i hverdagen, deltakelse i samfunnet, om folkehelse og om sosial bærekraft.

Det bør gjøres en kartlegging av egnede områder som tåler større grad av tilrettelegging, f.eks ved populære friluftsporter og utfartssteder. Det er en fordel at disse områdene velges med utgangspunkt i steder som er tilgjengelig via offentlig transport. Det vil være naturlig at tilretteleggingsgraden er størst i byggesonen og i nærhet til bebyggelse, utfartsparkeringer og utvalgte målpunkt, og at den vil være mindre lenger unna.

Det er laget en veileder for «Universell utforming av uteområder» utarbeidet av Universell utforming AS med tilskuddsmidler fra Barne-, ungdoms-, og familiedirektoratet. Veilederen gir en god oversikt over krav og anbefalinger for universell utforming av uteområder både i nærområder, rekreasjonsområder og natur.

Aldersvennlig tilrettelegging

Folkehelsen i Bærum er generelt god og levealderen er høy. En stor utfordring er helseforskjeller mellom enkeltpersoner og grupper i befolkningen. Planen skal bidra til å øke livskvalitet og etablere gode helsevaner for alle i Bærums befolkning. Tilrettelegging og forbedringer som senker terskelen for å benytte kommunenes ferdselsårer, fri- og grøntområder er viktige folkehelseiltak som bidrar til å utjevne helseforskjellene i befolkningen. Nærhet til grønne områder og godt merkete ferdselsårer i nærområder kan bidra til bedre helse for flere og et mer aldersvennlig tilbud. Det er ikke alle områder som vil kunne legges til rette for universell utforming, men grader av tilrettelegging skal kunne tilpasses forskjellige aldre og funksjonsnivå.

Hovedfokus universell utforming, tilrettelegging i natur og rekreasjonsområder:

- Sørge for at alle kan delta i arbeids-, fritids- og samfunnsliv
- Legge til rette for en mangfoldig frivillig sektor
- Styrke mulighetene for at innbyggere kan involvere seg i samfunnet og lokaldemokratiet
- Stimulere til hverdagsaktivitet gjennom å sikre gode friområder og rekreasjonsarealer
- Naturvennlig tilrettelegging

Tiltak for aldersvennlig tilrettelegging:

- Håndløpere i bratte bakker og kneiker
- Korte merkede løyper i natur
- Målpunkt og samlingssteder
- Naturlige hvile- og stoppesteder som f.eks benker langs etablerte ferdselsårer
- “Sikre” turruter – belysning, strøing etc.

Brukerkonflikter

Konflikter mellom ulike brukergrupper vil særlig kunne oppstå der mange folk ferdes og hvor man har ulike interesser og intensjoner med forflytning. Disse konfliktene kan oppstå i alle fire sonene, men vil som oftest være bedre regulert i de urbane sonene. Eksempler på hvor brukerkonflikter oppstår er turveier og i stier som brukes både av gående, syklende og ridende. Her vil det være behov for tydelig merking og god informasjon til brukergruppene. Det samme gjelder skiløyper som brukes av både gående og skiløpere. Slitasje på og ødeleggelse av skitrasé og underlag, samt uenighet om vikehensyn,

skaper utfordringer. Det er fastslått av myndighetene at syklende kan bruke blåmerkede stier, men ikke blåmerkene stier i naturvern-områder. Det er behov for en videre avklaring om bruk av sykler med el-framdrift i marka.

Det skal etterstrebes at friluftsliv og fysisk aktivitet i ulike former skal kunne utøves av alle. Bedre informasjon på hjemmesider, ved mye brukte traseer og områder, samt holdningskampanjer som for eksempel “del veien” vil være viktig evirkemidler for å skape rom for trygg ferdsel for alle. I områder med mye trafikk av ulike brukergrupper vil det kunne være nødvendig med tydelig merking og skilting for veilede og informere de ulike brukergruppene.

Definisjoner

Her er forklaringer på en del ord og uttrykk som er brukt i teksten. Definisjonene som følger under, er noen de mest sentrale og er utarbeidet av Miljødirektoratet og merkehåndboka.

Friluftsliv:

«Opphold og fysisk aktivitet i friluft i fritiden med sikte på miljøforandring og naturopplevelse».

Ferdselsåre:

«Traseer for ferdsel som er synlige i terrenget i den sesongen som er aktuell for bruk, og leder for ferdsel på vann og over breer».

Trasé:

«Korridor i terrenget for både foreslåtte, planlagte og eksisterende ferdselsårer og turruter. En trasé har et definert start- og sluttpunkt».

Sti/tursti:

«Tydelig, smalt og sammenhengende tråkk i terrenget som har oppstått gjennom bruk eller aktiv tilrettelegging».

Led:

«Ferdselsårer på vann og over breer».

Turløype:

«Ferdselsårer på snødekket mark som jevnlig trækkes eller prepareres, eller som merkes eller kvistes som traseer for vinterferdsel».

Turvei:

«Opparbeidet og sammenhengende ferdselsåre med jevnt og fast toppdekke i minst 1,2 meters bredde».

Turrute:

«Skiltet, merket og kartfestet trasé for ferdsel i den sesongen som er aktuell for bruk».

Natur- og kultursti:

«Turstier eller turveier som gir opplysninger om kulturhistoriske eller naturfaglige emner, hovedsakelig gjennom skilting og merking».

Målpunkt:

«Steder der det er naturlig å starte og avslutte bruken av ferdselsårene, samt attraksjoner/ steder som motiverer til bruk av dem. Eksempler på slike steder er holdeplasser for offentlig transport, innfallsporter, utfartsparkeringsplasser, utsiktspunkt, serveringssteder, skoler/ barnehager, kulturminner, m.v.».

Innmark:

“Innmark er gårdsplass, hustomt, dyrket mark, engslått og kulturbeite og industriområder, samt andre områder der menneskelig ferdsel vil være i veien for eller til fare for eier, bruker eller andre. Er det merket og skiltet kan man følge turruta, da er det inngått en avtale med grunneier. Der veier og stier går over innmark og ut i skogen er det lov til å ferdes dersom man ikke går innom hustomt og gårdsplass”.

Utmark;

“Utmark er alt det andre, stort sett det vi oppfatter som naturområder langs sjøen, i skogen og på fjellet. Du kan ferdes til fots, på beina og på ski, hele året hvor som helst i utmark. Det er uansett viktig å ta hensyn til natur og dyreliv”.

Kilder

Bærum kommune (2019): «Fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv 2019–2022 – med plan for anleggsutvikling».

Bærum kommune (2010): «Kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer 2010-2020».

Bærum kommune (2025), kommunedelplan for kulturminner, kulturmiljø og kulturlandskap - Kulturmiljøplan (UA*)

* Under arbeid

Bærum kommune (2021): «Kommuneplanens samfunnsdel med langsiktig arealstrategi 2021-2040»

Bærum kommune (2012): «Rik på historie – et riss av kulturhistoriens fysiske spor i Bærum».

Bærum kommune (2023): «Temaplan for naturmangfold – Bærum kommune».

Den Norske Turistforening (2019): «Merkehåndboka – tilrettelegging og synliggjøring av turruter».

Eidskog, Grue, Kongsvinger Sør-Odal og Nord-Odal kommuner(): «Plan for friluftslivets ferdselsårer».

Indre Østfold kommune (2023): Plan for friluftslivets ferdselsårer i Indre Østfold.

Miljødirektoratet (veileder 2019): «Naturvennlig tilrettelegging for friluftsliv».

Miljødirektoratet (veileder 2019): «Plan for friluftslivets ferdselsårer».

Klima- og miljødepartementet (1957): «Friluftsloven - fril» av LOV-1957-06-28-16, endret LOV-2021-05-07-34 fra 01.06.2021.

Klima- og miljødepartementet (2009): «Lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven)» av 01.07.2009, endret LOV-2022-06-17-64

Klima- og miljødepartementet (2009): «Lov om naturområder i Oslo og nærliggende kommuner (markaloven)» av LOV-2009-06-05-35 endret LOV-2021-05-07-34 fra 01.06.2021.

Kommunal- og distriktsdepartementet (2008): «Lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven)» av LOV-2008-06-27-71 endret LOV-2022-12-02-87 fra 01.01.2024, LOV-2023-06-16-73 fra 01.07.2023.

Oslofjordens Friluftsråd (veileder 2017): «Kartlegging av tilgjengelighet og universell utforming av friluftsområder».